

1973 URTEKO OSPATZEAK

Hor beste nonbait ere esana dudan bezala, urteburuak ospatzean, arrazoi berdintsuekin ere, batzuek beste batzuk baino suerte hobea izaten dute: norbait oroitu delako, inor oroitu ez delako, edo bitartekoren bat oroitza lokarri izan delako. Une politikoak ere bere aldia jokatzen du, noski. Eta mundu zabalean horrela delarik, gure txikiago hontan ezinezkoa zen bestera izatea.

Aurten, euskal literaren inguan saiatu zirenei eskainitako oroimenak eta inongo oroitarik gabe ilunpean gelditu direnen izenak eta bere lanak gogorazi nahi ditugu.

PEDRO MIGEL URRUZUNO

Aurtengo urtarrilean ospatu ziren Elgoibarren, bere heriotzaren berrogetahamar urteburua zalako, P. M. Urruzunoren gorasarrezko jaialdiak. Urruzuno, euskal literaturan idazlerik humoretsuenetakoa zen eta bere garaiko aldizkariak alaitu zituen ipuiez eta iskirimiriz. Bere heriotza ondorean, *Ipuiak* izenezko bilduma bat argitaratu zen (1930) han-hemendik bildutako ipuiez eta bertsoz; baina gure adinekoeri, eta gaurko gazteeri batez ere, idazle honen humore dohainak ezagutarazi dituen Auspoa Liburutegia izan da, bere lau bildumakin: *Euskalerritik zerura* (1961), *Ur-zale baten ipuinak* (1965), *Iru ziri* (1965) eta *Sasiletrau baten ziría, ta abar* (1975).

Astebetetz izan ziren Elgoibarren hitzaldi eta jaialdiak, eta asken egunez, urtarrilaren 28an, Euskaltzaindiaren batzar irekia zelebratu zen, hiru hitzaldi laburrekin. A. Arrue, A. Zavala eta J. Azpeitia izan ziren hizlari.

JOAN BATISTA GAMIZ

Gamiz arabarraren berrehungarren urtea ospatu da. Apirilaren 27an batzartu zen Euskaltzaindia Gasteizen eta J. Goikoetxea Maiza eta H. Knörr mintzatu ziren, bere bizitza, euskal idazle, olerkari eta erabili zuen hizkuntzaren alderdiak aztertuz. Eta 29 an, Euskaltzaindikoak eta Arabako agintariak bildu ziren Sabando, bere jaioterrian, orit-harri bat jarri zen eta Joan Goikoetxea Maiza jaunak berebiziko hitzaldi polita egin zuen, euskaraz eta erdaraz.

Lehen ere, arabar idazle hau, Goikoetxea Maiza-gandik ezagutzen dugu gehien bat EGAN aldizkari honen 1968 alean (Vol. XXVII, 3/5 orr.) eman zituen gerrietatik.

EUSEBIO M.ª AZKUE BARRUNDIA

Eusebio M.ª Azkue zenak merezimendurik aski zuen *Parnasora ko Bidea*-ren egilea zen aldetik (1896). Baina, egia esan, haren seme Resurrekziori esker argitaratu zen olerki bilduna hura, egilearen heriotzetik hogeitahiru urte iragan eta gero. Izan ere, hiztegi, morfologia eta beste lan askoren egile, herri kanta, ipuin, jolas eta abarren biltzaila aipagarriaren aita izateak badu bere itzala; eta ahantzi ezinezkoa genuen. Eta, berriez ere Euskaltzaindia dugu bere oroitzua gure oroitzapenera dakarkiguna eta azaroaren 11an egiten dio Lekeition, heriotzako ehunurteburua ospatze gorasarrea. Lekeitiar euskaltzain jatorra mintzatu zen Eusebio Maria Azkue-ren bizitza eta idazlaneri buruz, bere hitzaldia euskaltzain sarrerakoa eginaz eta aspaldiko Juan Gorostiaga adiskidea ongi-etorria emanaz.

LUIS ELEIZALDE

Merezimendu guttikoa ez bazen ere, nonbait ahantzia utzi dugu L. Eleizalde. Oker ez banago, bergaraar honen sortzea 1873.ean izan zen. Goimailako ikaskintzak egina zen, lehen Morfologia labur baten egilea (1913), eta beste zenbait gauzaren artean toki izenen bilduma jakingarri batena ere bai, eta Euskaltzaindiaren sortaileetako bat. Egia esan, Donostian, 1969.eko irailaren 21ean, Euskaltzaindiaren urre ezteiak ospatzeko egin ziren hitzaldietako bat beroni buruz izan zen, Luis Mitxelena hizlari zelarik (*Euskerak*, XVI, 73/76 orrietan argitaratu zen hitzaldi haren laburpena).

J. B. Etxagaray donostiarraren jaiotzako berrehun urteak ere aurren betetzen dira (1773-1855). Haren kanta batek hau aitortzen digu:

*Festarik behar bada,
bego Donostia.
Betikoa du fama
ondo merezia.*

*Bestetan ez bezala
hemen gazteria
amaren sabeletik
dator ikasia.*

Baina donostiarrok ez digute yayotasun hori erakutsi; edo badi-rudi, hainbeste Eguberri kanta eta Ihauteri kantaren egileaz ahaztu-rik daudela. Haren nortasunaz jabetzeko «Auskoa» argitaldariak atera zuen 35-36 zenbakia eskuratu beharra dugu. Ezaupide ahu ezta inorentzat damugarri izanen.

FR. JOSE KRUZ ETXEBERRIA

Azkenik, nire ustez guztietan ahantziena, Fr. José Kruz Etxeberria oihartzuarra da (1773-1853). Bera sortzearen berrehun urteak bete dira. Bere garaian, ez dakigu zergatik, Fr. Juan Mateo Zabala-k bere *Noticia de las obras bascongadas* bibliografia lanean sarrera emateko gogorik ez bazuen ere, guk ez genioke muxinik egingo. Etxeberriak, Salesko Frantziskoaren *Deboziozko bizitzarako sarrera* (1821) argitaratu zuen, eta beste zenbait elizliburu: *Kristau Dotriña Euskaraz* (1822), *Ongi bizitzeko ta ongi iltzeko laguntza* (1924), *Kempis-en Jesusen Imitazioa* (1829). Horietako batzuek zenbait argitaraldi eza-gutu zituzten (lehendabizikoak sei guttienez, aita Villasantek bere *Historia de la Literatura Vasca*-n dionez). Euskara arruntean idazten zuen, eta horregatik nonbait ez zuen beste batzuen hainako ospea izan; baina, hala ere, harrigarria da hain ahaztua izatea. Merezimendu guttiago dutenen izenean, herriz-herri hainbeste euskal jai anto-latu baita.

JUAN SAN MARTIN.